

УДК 378.016:784

METHODOLOGY FOR FORMING A SYNTHESIS OF SINGING MANNERS IN MODERN PERFORMANCE

МЕТОДИКА СТАНОВЛЕННЯ СИНТЕЗУ СПІВАЦЬКИХ МАНЕР У СУЧАСНОМУ ВИКОНАВСТВІ

Viktorova M.V./ Вікторова М. В.*c.of p.s., as.prof. / к.п.н., доц.*<https://orcid.org/0000-0001-8664-4007>**Kosyak L. I./ Косяк Л. І.***c.of p.s., as.prof. / к.п.н., доц.*<https://orcid.org/0000-0002-1916-9741>*Kyryvi Rih State Pedagogical University**Universitetskyi Avenue, Kryvyi Rih city, Ukraine 54, 50086**Криворізький державний педагогічний університет,**Кривий Ріг, Університетський проспект 54, 50086*

Анотація. В роботі розглядаються питання становлення синтезу співацьких манер у сучасному виконавстві; надано характеристику поняттям «манера співу», «універсальний співак»; проаналізовано наукові роботи провідних спеціалістів з головного питання; стисло охарактеризовано основні положення школи академічного вокалу, народного співу та естрадного виконавства. Також розглянуті основні питання методик навчання співаків, в яких відбивається синтез співацьких манер.

Ключові слова: виконавець, вокаліст, синтез співацьких манер, методика поєднання співацьких манер, сучасне вокальне виконавство.

Вступ.

У сучасній системі виховання майбутнього фахівця музичного мистецтва одне із головних місць займає вокальна підготовка, метою якої є навчання тим чи іншим навичкам певного напрямку. Сучасний вокал є одним із найпопулярніших напрямків у світі, що затребуване численними категоріями глядачів та слухачів, приваблює слухачів своєю яскравістю, сучасною стилістикою, можливістю виявити свої творчі здібності.

В процесі пошуку нових засобів для відображення того чи іншого елементу виконавського образу вокаліст зіштовхується із підсвідомою потребою включення нового забарвлення до тембрової палітри звучання голосу. Має бути виконавська готовність до виходу за рамки використання системи технічних прийомів класичного академічного виконавства у площині загальних вимог щодо виконання. Тобто, співак має подолати стильовий бар'єр пов'язаний із штриховою технікою, а також зі звуковою тембральною подачею.

Явище синтезу набуло актуальності у всіх напрямках творчої діяльності людини, у музичному, виконавському сенсі; співак має нагоду виступити в ролі творця, поряд із композитором, тобто стати посередником між автором і слухачем з додаванням власних інтерпретаційних ідей до контексту музичного, вокального твору.

Основний текст.

Академічна, народна, естрадна – три основні манери співу, які історично склалися в вокально-виконавській культурі. Однією з настанов, що актуалізуються в ХХІ столітті є оволодіння різною співацькою манерою. Зазвичай, серед основних вимог є майстерний спів у академічній манері. Існує ряд творів, в яких можна віднайти риси полістилістики, коли потрібно використовувати академічну манеру, народну та естрадну [9].

Синтез співацьких манер можна розглядати як поєднання прийомів, котрі є складовими виконавсько-технічного арсеналу засобів різної за стилем музики (класичної, народної, естрадної) і відповідних манер. Втілення такого завдання у контексті виконавства позначене складністю, оскільки кожна з вищеназваних манер співу має свої закони звукоутворення. Але подолання виконавських труднощів сприяє розвитку творчої індивідуальності, формує характерну рису сучасного вокаліста – виконавську універсальність.

Поняття «манера співу» ідентифіковано з визначенням «виконавської техніки» як засобу розкриття індивідуальної ідеї в змісту художнього твору. В ході роботи до уваги було взято специфіку академічної, естрадної та народної співацьких манер. Висвітлено ідею проникнення і взаємовідношення окремих елементів, властивих кожній із названих манер, котра вказує на неординарний шлях до вирішення композиторських рішень, саме в цьому полягає розкриття феномену синтезу співацьких манер. Обов'язковою передумовою позитивного впровадження прийому синтезу манер є творча обдарованість, здібності, розуміння поняття «творчої креативності» у процесі роботи над сучасним вокальним твором, а також психологічна готовність до вільного зіставлення традиційних і новітніх засобів системи творення художнього образу.

Виконавець повинен усвідомлювати суть поєднання різноманітних вокальних технік, які відповідають різним стилям і жанрам вокальної музики. Не потрібно нав'язувати перспективи синтезованої стилістики всім учням, однак є велика кількість бажаючих виконувати різностильову музику. Для цього не достатньо навчатися співу в одній виконавській манері. Оскільки навчання класичної манери виконання містить спеціальні вправи, що сприяють професіоналізації звучання голосу співака, то саме класична вокальна школа може стати основою для подальшого реформування виконавського смаку.

Проблемним виявляється пошук індивідуального підходу у вихованні сучасного співака-виконавця, яке в даному сенсі – це виважена позиція педагога, і довготривалий процес за участі щонайменше двох осіб: педагог та виконавець. Вагомою складовою даного процесу є творчість.

Вважається, що універсальний співак – виконавець, який досконало володіє своїм «інструментом», керує всіма технічними можливостями свого голосового апарату. Виховання універсального співака повинно бути одним із завдань вокальної педагогіки, зрештою, корисність цього вміння можна пізнати в дії, у проявленні творчої свободи в різних жанрах сучасної музики: академічної, народної, естрадної.

У вокально-виконавській культурі існують три основні історично сформовані манери співу: академічна, народна та естрадна. Кожній манері відповідає характерна манера звуковидобування, що дає потрібний за забарвленням звук і дозволяє найбільш повно відобразити художні особливості стилю.

Синтез співацьких манер пропонується розглядати як поєднання прийомів, котрі є складовими виконавсько-технічного арсеналу засобів різної за стилем музики (класичної, народної, естрадної) і відповідних манер. Втілення такого завдання у контексті виконавства позначене складністю, оскільки кожна з вищеназваних манер співу має свої закони звукоутворення. Але подолання виконавських труднощів сприяє розвитку творчої індивідуальності, формує характерну рису сучасного вокаліста – виконавську універсальність. Поняття

«манера співу» можна ідентифікувати з визначенням «виконавської техніки» як засобу розкриття індивідуальної ідеї в змісту художнього твору. Обов'язковою передумовою позитивного впровадження прийому синтезу манер є творча обдарованість, здібності, розуміння поняття «творчої креативності» у процесі роботи над сучасним вокальним твором, а також психологічна готовність до вільного зіставлення традиційних і новітніх засобів системи творення художнього образу.

Д. Євтушенко наголошує, що оволодіння академічною, народною, естрадною співацькими манерами передбачає формування загальних компонентів вокального виконавства, як: співоче дихання, висока співоча позиція, єдине звукоутворення голосних, рухливість голосового апарату, використання різних видів атаки. Але в порівнянні з академічним співом, народна та естрадна манери звісно мають певні відмінності [4].

Л. Красовська вказує на те, що використання саме академічної постановки голосу може стати запорукою успішного оволодіння й іншими манерами співу. Проте задля цього необхідне грамотне керівництво з боку викладача, який би регулював оволодіння технікою дихання, голосоведіння, що сприяло б швидкому переходу від академічного вокалу до естрадного або народного [5].

У музикознавстві поняття «манера» використовується в означенні виконавського стилю, оригінальності мислення, у підкресленні індивідуального звучання, у національній приналежності, як манера «руху» (мистецтво хореографії), манера декламації (театральне мистецтво, розмовний жанр), манера підбору інструментарію у відповідності до епохальних традицій. В порівнянні з академічною манерою співу, народна та естрадна манери мають певні відмінності [10].

«Манера співу» – означає сукупність виконавських, технічних, стилістичних прийомів музиканта. Визначенням «манера» можна означити характерний індивідуальний стиль у будь якому виді діяльності людини. У музичному сенсі поняття «манера» широко застосовується для визначення виконавських особливостей відповідно до жанрової приналежності. До

прикладу: народна, академічна, естрадна манери – означає специфічне забарвлення звучання голосу в рамках визначеного вокального жанру разом із притаманними йому стильовими, технічними, виконавськими прийомами.

Термін «синтез співацьких манер» у своїх працях застосовує Д. Бернадська, яка окреслює наявність трьох основних форм синтезу в мистецтві: синтез пластичних мистецтв, синтез театрального мистецтва, синтез кінематографічного мистецтва [2]. С. Чернікова пов'язує теоретичне підґрунтя явища синтезу в мистецтві з необхідністю використання поняття «синтез» у вивченні саме естрадного вокального виконавства [8].

«Сучасне вокальне виконавство» є одним з найдавніших різновидів музичного виконавства. Це майстерна голосова передача змісту музики за допомогою артикуляційно-голосового апарату людини.

На сучасному етапі розвитку вокального мистецтва ми можемо констатувати найвищий ступінь розробленості наукових досліджень проблем академічної музики в порівнянні із народною чи естрадною сферою вокального виконавства.

Академічна вокальна школа – основа музичного виконавства, яка дозволяє опанувати й інші манери. Школа академічного вокалу має забезпечити виконавця правильною інтонацією, діафрагмальним диханням, чіткою дикцією та плавним звуковеденням.

При академічній манері співу звук володіє дзвінкістю і одночасно округленістю, м'якістю, переважає головне резонування. Академічна манера співу шляхом згладжування регістрів розширює діапазон голосу, збільшує репертуарні та виконавські можливості співака.

В академічному вокалі використовуються такі вокальні прийоми як: прикриття звуку, грудне резонування, головне резонування, однорідне звучання голосу протягом всього діапазону.

Народна манера співу вирізняється специфікою звучання. Для народної співацької манери характерними рисами є: відкритий спосіб голосоутворення,

повна манера звуковедення (менш вокалізована), вібрато, однорегістровий спів, використання мови з діалектом [1, с. 18].

В народній манері співу використовують такі прийоми як: глісандо, огласовка, тремолювання, мелізми, йодль.

За допомогою сучасних засобів музичної виразності, комп'ютерних технологій, співставлення різноманітних музичних стилів (джаз, рок, поп-музики) – для виконавця стає можливим синтезування вокальних манер, тобто технік, через вираження творчої свободи. Саме так народжується сучасна інтерпретація народної музики.

Естрадне вокальне мистецтво – це складна система взаємодії різних видів мистецтва (спів, хореографія, акторська майстерність). Для досягнення основ кожної науки, що входить до системи формування концертного виконавця необхідні певні передумови. Серед них вагоме місце займає рівень музичної свідомості і наявність здібностей майбутнього співака.

Особливою ознакою голосу в естрадній манері співу є більш відкрите звукоформування (в порівнянні з академічним вокалом), розмовна манера голосоведіння, обмеження діапазону, гра зі звуком, вільне використання атаки звуку, імпровізація вокального твору. Але співацькі навички, позиція та опора звуку формується за прикладом академічного вокалу. В умовах активних, нерідко – танцювальних рухів на сцені, виникають особливі вимоги до дихання, що потребує навичок утримання великої кількості повітря та особливої техніки його розподілу [3].

В естрадній манері виконавства використовуються такі специфічні прийоми як: субтон, розщеплення, гроулінг, штробас, твенг, белтінг [10].

Сучасний виконавець має прагнути до досягнення різних стилів і жанрів через спроби відтворення всіх законів відповідних технологій, що входять до системи засобів художньої виразності тієї, чи іншої манери співу, починаючи з традиційних форм виявлення, зокрема, академічної, народної, естрадної манер, закінчуючи різноманітними звуковими синтезуваннями.

Освоєння вокальних прийомів потребує використання відповідних методик. Суть методик можна визначити як «сукупність методичного інструментарію (методів, прийомів, операцій та засобів), що застосовується у пізнавальній та практичній діяльності з метою досягнення певної цілі» [6].

За останні декілька десятиліть було розроблено нові, сучасні методики навчання співаків. Серед найпопулярніших можемо виділити наступні: «Спів у мовній позиції» Сета Ріггса; «Estill Voice Training» Джо Естіл; методика «ImprovNation» І. Цуканової; методика Ш. Портер. Підготовка виконавців сучасних творів вимагає від викладача використання різних методик та підходів.

Методика С. Ріггса має назву Speech Level Singing – спів у мовній позиції. С. Ріггс вважає, що цей прийом надзвичайно корисний для вокалістів всіх музичних напрямків (поп-вокал, джаз-вокал, рок, фолк, мюзикл і навіть опера). Методика С. Ріггса базується на «трьох китах»: 1) спів у мовленнєвій позиції – це спів у такій позиції гортані, яка використовується при розмові та не супроводжується напруженням зовнішніх м'язів; 2) резонансний спів – спів із ефективним використанням резонансних якостей голосового апарату, з метою отримання максимального акустичного ефекту при мінімальних фізичних витратах, що додає голосу високих естетичних та вокально-технічних якостей: легкість, невимушеність, польотність, а також забезпечує чіткість дикції у речитативах, вірну артикуляцію слів у співі; 3) керування диханням – підтримка кількості повітря, яке необхідне для ефективної вібрації голосових складок, не може бути керованим безпосередньо та є стороннім продуктом співу у мовленнєвій позиції.

Його система вправ, хоча й потребує чималих енергетичних затрат, проте розкриває «резонансні можливості повного діапазону голосу людини з включенням високої та низької співацьких формант, що є характерним для техніки співу з сильним імпедансом, а отже, можна переконливо стверджувати, що вправи справді є універсальними, розрахованими на оптимальний режим роботи голосового апарату, яким і є спів в академічній манері». Ця методика

дозволяє досягнути універсальності, саме тому може бути використана як в естрадній, так і в академічній співацькій манері [7].

Методика «Estill Voice Training» Джо Естіл – вокальний тренінг, створений американською співачкою та педагогом Джо Естіл. Вона вперше описала белтінг, тобто функціонування вокальних органів, як особливий вокальний стиль. EVT – інноваційна система з розвитку контролю над людським голосом, що включає в себе ясну і чітку теоретичну базу, яка описує те, що і чому може робити людський голос, а також потужні дієві вправи, що дозволяють учневі реалізувати свій потенціал для отримання як чудового співу, так і чудової мови. Ця методика, як і методика С. Ріггса вважається універсальною та може використовуватися у різних манерах співу і стилях. Ця методика викладається у вигляді трьох дисциплін: 1) вокально-технічна майстерність (вивчення теоретичних відмінностей про будову голосового апарату, розвиток голосу); 2) артистична майстерність; 3) «Магія» вистави тобто виконання вокальних творів на публіку [11].

Методика І. Цуканової полягає у змішуванні різних стилів, для чого було розроблено унікальні вправи та техніки: використання правильного дихання, розвиток дикції, використання грудного та головного регістрів, вокальні прийоми в різних регістрах (субтон, спів у мовній манері, народний звук, прикритий звук, фальцет, академічний звук, йодль, хмикая, розщеплення зв'язок, вібрато, мелізми, мікст та перехідні ноти). Методика І. Цуканової спрямована на поєднання в вокальній творчості академічної школи вокалу, естрадної, а також народного виконавства. Перед виконанням твору, педагог виділяє складні моменти в пісні, або ті моменти, де можна показати різні прийоми, наприклад, субтон, йодль та народний звук. Ці прийоми відпрацьовуються по невеликих шматочках, потім повторюються там, де вони послужать прикрасою в творі.

Методика Шеріл Портер допомагає співакам навчитися використовувати такі вокальні техніки та прийоми, як: белтінг, твенг, йодль та інші. В своїх вокальних вправах навчає правильно використовувати та задіювати діафрагму,

вібратор, змішаний, головний та грудний резонатори, покращувати артикуляцію і дикцію [12].

Таким чином, вищезазначені методики допомагають використовувати синтез співацьких манер у вокальних творах.

Висновки.

Діяльність сучасних вокалістів пов'язана з вимогою бути універсальними виконавцями. Їх завданням є опанування різних манер співу, як академічної, народної та естрадної. Основою для розвитку естрадної та народної манер співу є саме академічна манера. Подібна модифікація звичного підходу до формування вокаліста може створити ряд завдань які вимагатимуть їх розв'язання. Проблемні аспекти може викликати недостатня технічна підготовка, яка може бути вирішена шляхом тренувань, так як використання сучасних виконавських прийомів потребує добре розвинутого вокального апарату. Таким чином можна зробити висновок, що синтез проаналізованих манер може застосовуватися на практиці сучасними вокалістами різних вікових категорій, з різним ступенем професійності, що надає цим виконанням різнобарвності, яскравості та цікаво сприймається слухачем.

Література:

1. Антонюк В. Г. Виконавські форми сольного співу: до питання різнопрофільних співацьких особистостей. Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ : Укр. ідея, 1999. 24 с.
2. Бернадська Д. Феномен синтезу мистецтв в сучасній українській сценічній хореографії: дис.канд. мистецтвознав: Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ : 2005. 177 с.
3. Дрожжина Н. В. Функції мікрофону у вокальному виконавстві на естраді: конспект лекцій. Харків : ХДУМ ім. Котляревського, 2005. 86 с.
4. Євтушенко Д. Г. Питання вокальної педагогіки. Історія, теорія, практика. Київ : Мистецтво, 1963. 339 с.

5. Красовська Л. О. Сучасний вокал: методи навчання в різних жанрах музичного мистецтва. Культура України. Випуск 53, 2016. 106 с.
6. Пашинська І. І. Методологія, методика, метод: підходи до визначення. Вісник ЖДТУ. Серія «Економічні науки». Вип. 2. 2012. 102 с.
7. Риггс С. Как стать звездой. Аудиошкола для вокалистов. Москва: Guitar college, 2000. 102 с.
8. Чернікова С. В. Теоретичні передумови синтезу мистецтв. Проблеми сучасності: культура, мистецтво, педагогіка : зб. наук. праць. Луган. держ. ін-т культури і мистецтв. Луганськ, 2006. 192 с.
9. Шевченко Н. С. Синтез співацьких манер в українській музиці кінця ХХ - початку ХХІ століть: дис. на здоб. наук. ступ. канд. Мистецтвознавства: Івано-Франківськ, 2015. 195 с.
10. Юцевич Ю. Є. Теорія і методика формування та розвитку співацького голосу : навч.- метод. посіб. Київ : ІЗМН, 1998. 158 с.
11. Статті о методике Estill Voice. Estill Voice Training: веб-сайт. URL: <http://evt.vocalmechanika.ru/>
Who is Cheryl Porter. Cheryl Porter method: веб-сайт. URL: <https://cherylportermethod.com/about-cheryl/>

Abstract. The work examines the issues of the formation of the synthesis of singing manners in modern performance; the concepts of "singing manner", "universal singer" are characterized; the scientific works of leading specialists on the main issue are analyzed; the main provisions of the school of academic vocals, folk singing and pop performance are briefly characterized. The main issues of the methods of training singers, which reflect the synthesis of singing manners, are also considered.

Key words: performer, vocalist, synthesis of singing styles, method of combining singing styles, modern vocal performance.